

12.9.2012

Ylijohtaja Anita Lehikoinen

Viite OKM049:00/2012

Asia **Rakennetyöryhmä****Työryhmä koskien korkeakoulujen koulutusrakenteiden kehittämistä vastaamaan yhteiskunnan rakennemuutokseen, työurien pidentämiseen ja syrjäytymisen ehkäisemiseen koulutusta kehittämällä**

Hallitus käsitteli iltakoulussaan 16.5.2012 periaatelinjauksia työmarkkinoiden toimivuuden ja työvoiman tarjonnan turvaamiseksi sekä ehdotusta työelämän kehittämisstrategiaksi. Tavoitteena on turvata osaavan työvoiman riittävyys ja vastata jatkuvan elinkeinorakenteen muutoksen asettamiin haasteisiin. Työelämän kehittämisstrategian visio on tehdä suomalaisesta työelämästä Euroopan paras vuoteen 2020 mennessä.

Suomen talouden kasvuun ja hyvinvointiin vaikuttaa keskeisesti kaksi työvoiman kysyntään ja tarjontaan kohdistuvaa rakennemuutosta: talouden globalisaatiosta ja teknologian kehityksestä johtuvat elinkeinoelämän voimakkaat muutokset sekä väestön ikääntymisestä johtuva työvoiman tarjonnan niukkeneminen. Työvoiman tarjonnan lisäämiseksi on saatava koko työvoimapotentiaali käyttöön.

Parhaillaan käynnissä oleva elinkeinoelämän ns. kolmas muutosalto heijastuu työpaikkojen syntyminenä ja katoamisena sekä työn sisällön suurina muutoksina työelämässä. Työntekijän kannalta tämä tarkoittaa, että työuran aikana työn sisältö muuttuu ja työpaikka on vaihdettava. Työnantajalle osaavan työvoiman saatavuus ja korkea työn tuottavuus ovat vuorostaan tärkeitä kriteerejä yrityksen harkitessa tuotantonsa sijoittumista tai laajentamista.

Työvoiman ikääntymisestä johtuen työvoimaa tullaan jatkossa tarvitsemaan kaikilla, myös supistuvilla toimialoilla. Supistuvia toimialoja ovat monet suurten rakennemuutosten kohteena olevat miesvaltaiset teollisuusalat. Tämän seurauksena miesten työllisyysasteen nostaminen on haasteellisempaa kuin naisten. Suomalaisten työmarkkinoiden voimakkaan sukupuolisegregaation purkaminen on välttämätöntä paitsi tasa-arvon niin myös työmarkkinoiden toimivuuden näkökulmasta. Työuria on pidennettävä niin alku-, keski- kuin loppupäästäkin.

Suomessa on runsas hyödyntämätön työvoimapotentiaali, jonka käyttöön saaminen on välttämätöntä työvoiman tarjonnan turvaamiseksi. Rakennetyöttömyyttä on alennettava ja syrjäytymistä ehkäistävä. Tässä murrostilanteessa työmarkkinoiden hyvä toimivuus

ja työvoiman tarjonnan turvaaminen on keskeisessä asemassa talouden kasvun, työllisyyden ja hyvinvoinnin turvaamisessa.

Työikäisen väestön koulutusrakenteella on suora yhteys mahdolliseen työllisyysasteeseen. Työelämän osaamisvaatimusten kasvu näkyy matalasti koulutetun ja ammattikoulutetun väestön työllisyysasteen laskuna suhteessa korkeammin koulutettuun työvoimaan. Työvoiman koulutus- ja osaamisrakenne vaikuttaa suoraan Suomen asemaan kansainvälisessä kilpailussa, jossa koulutetun työvoiman saatavuudella on kasvava merkitys yritysten sijoittumispäätöksille. Osaamisen kasvanut merkitys näkyy voimakkaina panostuksina koulutukseen kautta kehittyneiden ja kehittyvien talouksien ja useimmissa OECD-maissa väestön koulutusrakenteen muutos on nopeampaa kuin Suomessa.

Aikuisväestön työllisyysasteen nostamisessa keskeistä on paitsi riittävän koulutuspuhjan varmistaminen, myös osaamisen ylläpito ja uusiminen, hyvän työkyvyn ylläpito, työmarkkinoilta syrjäytymisen ehkäisy, hyvä työelämän laatu Aikuiskoulutuksen osamispohjaa on laajennettava koulutuksellisesti aliedustettuihin ryhmiin.

Työn taustaksi

Työvoiman optimaalisen käytön näkökulmasta koulutusjärjestelmän tulee kyetä joustavasti tarjoamaan uudelleen koulutusväyliä ja tukemaan elinikäistä oppimista. Koulutukselta odotetaan myös nopeasti vaikuttavia keinoja erilaisiin rakennemuutoksiin

Suomalaisessa työelämässä tutkintojen arvostus on edelleen korkealla tasolla suhteessa muuhun osaamisen kehittämiseen, mutta samanaikaisesti työelämä on edellyttänyt nopeampaa valmistumista ja valmistuneilta nykyistä parempia käytännön valmiuksia, mikä edellyttää koulutuksen tarjoajien ja työelämän tiivistyvää yhteistyötä. Samanaikaisesti tulee turvata erilaisten koulutustaustojen omaavien aikuisten joustavat tuloreitit korkeakoulutukseen. Nuorten saaminen koulutusuralle ja syrjäytymisen ehkäiseminen ovat keskeisiä haasteita tulevaisuuden työvoiman riittävyyden turvaamiseksi.

Kaikessa koulutuksessa, erityisesti ammatillisessa koulutuksessa korostuu tiiviin työelämäyhteistyön merkitys työelämän kannalta relevantin osaamisen kehittämiseksi. Tämän rinnalla tarvitaan erilaisia koulutuksen järjestämistapoja nuorten ja aikuisten osaamisen ja koulutushalukkuuden turvaamiseksi. Esimerkiksi erilaiset näyttötutkintojärjestelmät, oppisopimustyyppinen koulutus tarjoavat kiinnostavia vaihtoehtoja perinteiselle oppilaitostyyppiselle koulutukselle. Ne sisältävät myös elementtejä, jotka tukevat opiskelijoiden työelämävalmiuksia ja työelämään sijoittumista.

Suomessa on tarpeen tarkastella muiden maiden kokemuksia ja ratkaisumalleja koulutus- ja tutkintorakenteiden joustavoittamiseksi. On huomionarvoista, että esimerkiksi korkeakoulusektorilla on eri maissa otettu laajasti käyttöön perinteisten tutkintojen rinnalle lyhyemmät tutkinnot. Tavanmukaisesti nämä ovat noin kaksivuotisia tutkintoja. Kokemukset näyttävät rohkaisevilta, sillä eurooppalaisia lyhyiden korkeakoulututkintojen tilannetta selvittäneen raportin mukaan näitä tutkintoja on käytössä 19 Euroopan maassa ja niissä opiskelee 1,7 miljoonaa opiskelijaa. Erityisesti hakijaprofiililtaan epätyypilliset opiskelijat ja aikuisopiskelijat opiskelevat enenevässä määrin korkeakoulujen ohjelmissa.

Avoimella yliopistolla on tänä vuonna valmistuneen selvityksen mukaan merkitystä myös työelämässä vaadittavan osaamisen täydentäjänä. Opiskelijoiden näkökulmasta kyseessä voi olla työllistymismahdollisuuksien parantaminen, nykyisissä tehtävissä vaadittavan osaamisen syventäminen tai laajentaminen, valmistautuminen alan vaih-

toon tai esimerkiksi uuden opetettavan aineen pätevyyden hakeminen. Eräin osin aikuiset käyttävät avointa yliopistoa myös väylänä tutkinto-opintoihin. Nykyistä kandidaatin tutkintoon johtavaa erillisvalintaa pidettiin jossain määrin epäselvänä. Avoimessa ammattikorkeakoulussa on mahdollista suorittaa opintoja, joita voidaan hyödyntää tutkintoa suoritettaessa tai työelämässä. On tarkoituksenmukaista arvioida myös avoimien korkeakouluopintojen hyödyntämisen mahdollisuuksia rakennemuutoksessa.

Työryhmän tehtävänä on

Tehdä tiiviissä yhteistyössä työelämän edustajien kanssa esityksiä Suomeen soveltuvista, hallituksen työelämän kehittämistä ja koulutuksellista tasa-arvoa koskevia tavoitteita tukevista toimenpiteistä koulutustarjonnan ja työvoiman koulutusrakenteen kehittämiseksi, koulutuksen järjestämistapojen sekä tutkintorakenteiden monipuolistamiseksi.

Työnsä aikana työryhmän tulee selvittää laaja-alaisesti kansainvälisiä koulutusratkaisuja ja rakennemuutokseen vastaamiseen, koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseen, työvoimapotentialin täysimääräisen hyödyntämisen ja syrjäytymisen ehkäisemiseen sekä arvioida ehdotustensa taloudelliset vaikutukset.

Työryhmän tehtävä voidaan organisoida alaprojekteihin. Työryhmän tulee kuulla eri asiantuntijatahoja.

Työryhmän määräaika on 31.1.2013. Työryhmän kulut maksetaan momentilta 29.40.20.

Työryhmän puheenjohtajaksi opetus- ja kulttuuriministeriö kutsuu Teidät.

Työryhmän jäseniksi opetus- ja kulttuuriministeriö kutsuu seuraavat henkilöt:

Yhteiskunta-asioiden päällikkö Mats Nyman, Akava
Rehtori Jorma Niemelä, Arene ry
Koulutusjohtaja Jaana Lehto, EK
Koulutusjohtaja Leena Leskinen, Itä-Suomen yliopisto
Johtaja Hannu Sirén, Opetus- ja kulttuuriministeriö
Johtaja Kirsi Kangaspunta, Opetus- ja kulttuuriministeriö
Korkeakouluneuvos Ari Saarinen, Opetus- ja kulttuuriministeriö
Kehittämispäällikkö Markku Liljeström, SAK
Täydennyskoulutuskeskuksen johtaja Esa Rahiala, Satakunnan ammattikorkeakoulu
Koulutuspolitiikan asiantuntija Mikko Heinikoski, STTK
Johtaja Martti Pallari, Suomen Yrittäjät
Akatemiaprofessori Erno Lehtinen, Turun yliopisto
Työmarkkinaneuvos Teija Felt, Työ- ja elinkeinoministeriö
Vararehtori Riitta Pyykkö, Unifi ry

Työryhmän sihteereiksi opetus- ja kulttuuriministeriö kutsuu seuraavat henkilöt:

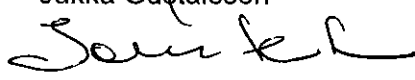
Opetusneuvos Maija Innola, Opetus- ja kulttuuriministeriö
Opetusneuvos Petri Haltia, Opetus- ja kulttuuriministeriö

Opetusministeri

Jukka Gustafsson

Opetusneuvos

Jorma Karhu

Jakelu Työryhmän jäsenet ja sihteerit

Tiedoksi Valtiosihteeri Tapio Kosunen
Erityisavustaja Aleksi Kalenius
Suomen ammattikorkeakouluopiskelijakuntien liitto - SAMOK ry, Förbundet för studentkårer vid yrkeshögskolorna i Finland rf
Suomen Kuntaliitto ry
Suomen Ylioppilaskuntien liitto (SYL) ry - Finlands studentkårers förbund (FSF) rf
Valtiovarainministeriö
Valtiovarainministeriö/Valtion työmarkkinalaitos
Yliopistot
Ammattikorkeakoulut